

Cultura i Espectacles

Aniversari d'un referent de l'humor gràfic

Se celebren 40 anys de la revista 'Butifarra!', publicació satírica de la Transició nascuda per informar dels problemes dels barris de Barcelona

Humor, pedagogia i denúncia

Xavier Roca
BARCELONA

Fer la butifarra a les restes del franquisme, al capitalisme, al poder... Aquest era l'objectiu de la revista *Butifarra!* i, per extensió, del col·lectiu que la va crear el 1975. Aquest any, per tant, se'n celebren quaranta del que va significar un cert revulsiu en el món de l'humor gràfic.

Un dels fundadors de *Butifarra!* va ser el dibuixant Alfons López, que explica a *El Punt Avui*: "De molt jove ja pensava que el còmic i l'humor gràfic es podien fer servir per a alguna cosa més que per a l'entreteniment, i em fixava en referents com les biografies de *Vidas ejemplares*. Després em vaig polititzar i una cosa va portar a l'altra. A finals del franquisme, vaig entrar en contacte amb revistes que demanaven un canvi polític, com *Gramma*, i va sorgir la idea de fer un *tebeo* per informar dels problemes dels barris."

Després de formar un equip de dibuixants, la Federació d'Associacions de

Veïns de Barcelona (FAVB) va acceptar vendre-la; la revista es va titular *Butifarra!* i es va començar a distribuir de manera *underground*.

Alguns dels autors de *Butifarra!* procedien de l'univers de la contracultura i d'altres, d'àmbits més polititzats. S'hi van

En una segona etapa, 'Butifarra!' es va arribar a vendre per tot l'Estat espanyol

incorporar dibuixants que en el futur crearien populars sèries per a *El Jueves*, com Rafael Viquer (*Johnny Roqueta*) i Carlos Azagra (*Pedro Pico & Pico Vena*), i alguns altres col·laboradors, com Max —que més endavant seria un dels puntals d'*El Víbora*, amb personatges com Peter Pank, procedien de *Matarratos*. La

nòmina de ninotaires i historietistes que van passar per *Butifarra!* no és menyspreable: L'Avi, Gallardo & Mediavilla, Luis García, Jan, Carlos Giménez, El Cubri, Ventura & Nieto, Adolfo Usero...

En opinió d'Alfons López: "Una de les aportacions principals de *Butifarra!* és que fèiem de periodistes, investigàvem. Ara, Joe Sacco dibuixa reportatges en format de novel·la gràfica; nosaltres potser no anàvem a Gaza, però sí al barri de San Cosme del Prat de Llobregat. Al final, els veïns ens trucaven perquè els ajudéssim en les seves campanyes de denúncia." A petició dels familiars de les víctimes, per exemple, *Butifarra!* va fer un monogràfic dedicat al cas Scala —un episodi fosc de la Transició, en què la sala de festes Scala de Barcelona va ser objecte d'un atemptat terrorista que mai no es va aclarir—: "De manera similar al que recentment ha fet el documental *Ciutat morta*, nosaltres ho fèiem en paper."

Més endavant, *Butifar-*

L'APUNT

Quan Percy Sledge cantava...

Guillem Vidal

Ja podem haver-la escoltat en infinitat d'ocasions i per mitjà dels anuncis més llefiscosos, que és impossible no sentir una coseta dins del cos cada vegada que a les orelles ens arriba *When a man loves a woman*, en boca naturalment de Percy Sledge i amb la Muscle Shoals Rhythm Section desplegant tot el seu poder. Resistent com ben poques altres cançons a la

sobreexposició a la qual ha estat sotmesa, es fa difícil concebre una balada tan rodona com aquesta. I, per moltes versions que se n'hagin fet, algú cantant-la amb tanta veritat com ho feia Percy Sledge, que —segons afirmava— la va gravar tot tremolós. El *soulman* va morir ahir, als 73 anys. La cançó, és clar, ens acompanyarà per sempre.

Una exposició, un llibre i una jornada

Des de dilluns passat fins al dia 25, el centre cívic Casa Golferichs és el marc d'una exposició commemorativa de l'aniversari de Butifarra! Butifarra! Vinyetes de la Transició. La revista també és objecte d'un llibre d'imminent aparició, amb alguns articles de profunditat —entre altres, de Josep M. Cadena, Antoni Guiral, Pepe Gálvez i Alfons López— i una selecció de vinyetes, acudits, historietes, il·lustracions i portades.

D'altra banda, a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona va tenir lloc ahir una jornada destinada a recordar l'aniversari de Butifarra! plantejada també com un acte de reflexió sobre el que va ser la historieta crítica i satírica en el context de la Transició.

Algunes de les portades i pàgines interiors de la revista 'Butifarra!', i una portada de la publicació d'humor en català 'Cul-de-sac', creada anys després pel mateix equip ■ ARXIU

listes." Una mostra de la seva incorrecció política va ser el personatge *La SubNormal*, una paròdia de la Norma, creada per fomentar la normalització lingüística: "Aina Moll —directora general de Política Lingüística— es posava dels nervis quan ens veia, però tot i això vam guanyar el concurs per fer la campanya *Diguí, diguí*."

L'última feina del col·

El col·lectiu va publicar també la revista d'humor gràfic en català 'Cul-de-sac'

lectiu Butifarra! com a tal va ser la revista *Más maderal* (1986), per a editorial Bruguera, destinada a adolescents. "El problema que va tenir és que l'editorial no va tenir clar què volia fer i obligava a rebaixar el to. La revista va acabar quan es va en-sorrar Bruguera." ■

ra! va conèixer una segona etapa, en la qual ja es va vendre als quioscos de manera convencional i es distribuïa en l'àmbit de tot l'Estat; un salt endavant motivat pel fet que "les vendes havien baixat molt perquè, coincidint amb la

Transició, la gent va deixar les associacions de veïns i van passar a fer política al Parlament". La revista, que es publicava de manera contemporània a *El Papi* i *Por Favor*, va passar a tractar temes més genèrics. El punt i final de

la publicació va ser quan Iniciativas Editoriales —que també editava revistes mítiques com *Vibraciones* i *El Viejo Topo*— va considerar que no es venia prou —"tot i que havia arribat a uns 10.000 exemplars al mes, que no està malament"—, i el col·lectiu es va dedicar a fer àlbums monogràfics dedicats a temes com l'urbanisme, la publicitat i la família, des del mateix punt de vista crític i sarcàstic. Curiosament, tot i haver començat com una revista antisistema, el col·lec-

tiu Butifarra! va acabar rebent encàrrecs d'institucions, com el Col·legi d'Arquitectes de Catalunya o l'Ajuntament de Palma de Mallorca. Més endavant, amb els ingressos generats amb aquests encàrrecs, els responsables van publicar la revista d'humor en català *Cul-de-sac* (1982), que va ser un fracàs: "Manuel Vázquez Montalbán ens va dir que vam sortir massa aviat. Ens ficàvem amb Jordi Pujol, cosa que ens va fer merèixer crítiques de sectors naciona-